

Βιβλιογραφία

- Adams = *Catalogue of Books Printed on the Continent of Europe, 1501-1600 in Cambridge Libraries*, Adams H. M. (έπιμ.), 2 τόμοι, Κέμπριτζ, Cambridge University Press, 1967.
- Albertini, *Californio* = Albertini, A., *Californio Bresciano. La sua edizione di Catullo*, Μπρέσια, 1954.
- Ambiente* = Aldo Manuzio e l'ambiente veneziano, 1494-1515, Marcon, Susy – Zorzi, M. (έπιμ.), Il cardo, Βενετία 1994.
- Aristoteles Graecus - Die griechischen Manuskripte des Aristoteles, Alexandrien-London / Alexandrien*, Moraux, P. κ.ά. (έπιμ.), Βερολίνο/Νέα Ύορκη 1976 (*Peripatoi*, 8).
- Arnott, W. G., «Athenaeus and the Epitome: Texts, Manuscripts, and Early Editions», *Athenaeus and His World: Reading Greek Culture in the Roman Empire*, Braund, D. - Wilkins, J. (έπιμ.), Ἔξετερ, University of Exeter Press, 2000, 41-52 (σημ. 542-543).
- Bachmann, L., *Lycophronis Alexandra*, Λειψία, J. C. Hinrichs, 1830.
- Βακαλόπουλος Ἄπ. Ε., *Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ*, τόμ. Α'. Ἀρχές καὶ διαμόρφωσή του, ἔκδοση Β', συμπληρωμένη καὶ διορθωμένη, Θεσσαλονίκη 1974, 376-420.
- Ballisteri, *Bondino* = Ballisteri, G., «Bondino, Alessandro», *DBI*, 11 (1969).
- Barker, *Script* = Barker N., *Aldus Manutius and the Development of Greek Script and Type in the Fifteenth Century*, Κονέκτικατ, Sandy Hook, 1985.
- Barolini, Helen, *Aldus and his Dream Book. An Illustrated Essay*, Νέα Ύορκη, Italica Press, 1992.
- Bartelucci, *Genealogia* = Bartelucci, E., *Genealogia e Discendenza dei Manuzio. Tipografi - Umanisti - Editori dei Secolo XV-XVI*, Φλωρεντία, L. Olschki, 1961.

- Basta Donzelli, *Euripide. Electra* = Basta Donzelli, Giuseppina, «Euripide. *Electra*: dai codici alle prime edizioni a stampa», *Bolletino dei Classici*, σ. III 10 (1989), 70-105.
- Belloni, *Lettere greche* = Belloni, C., «Lettere greche inedite di Marco Musuro (cod. Ambr. D 137 suss. 41-41bis)», *Aevum* 76 (2002), 647-679.
- Bertolini, M., «L'edizione aldina del 1516 e il testo delle orazioni di Gregorio Nazianzeno», *Studi Classici e Orientali* 38 (1988), 384-390.
- Bertolotti, *Varietà* = Bertolotti, A., «Varietà archivistiche e bibliografiche», *Il Bibliofilo*, Anno VII, 181.
- Bessarione e l'Umanesimo, Catalogo della mostra*, Fiaccadori, Gianfranco - Cuna, Andrea - Gatti, Andrea - Ricci, Saverio (έπιμ.), Νεάπολη 1994.
- BH, Legrand, *Bibliogr.* = Legrand, É., *Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs aux XV^e et XVI^e siècles*, Παρίσι, 4 τόμοι, E. Leroux, Éditeur, 1885-1906.
- Bianchi, L., «Bemerkungen zu Manuel Adramytenos», *Byzantinische Zeitschrift* 22 (1913), 372-376.
- Bigi, *Antiquari* = Bigi, E., «Jacopo Antiquari», *DBI*, 3 (1961).
- Bisticci, V. da, *Le Vite*, Greco Aulo (έπιμ.), 2 τόμοι, Φλωρεντία, Istituto Nazionale di Studi sul Rinascimento, 1970-1976.
- BMC = Catalogue of Books Printed in the XVth Century now in the British Museum*, 12 τόμοι, Λονδίνο 1908-1985.
- Borza, *Sophocle* = Borza, É., «Catalogue des éditions, traductions et commentaires de Sophocle imprimés au XVI^e siècle», στὸ *Offrir un livre ou la dédicace à l'époque humaniste*, Βρυξέλλες, Musée de la Maison d'Érasme, 2003, 97-139.
- Branca, V., «L'umanesimo veneziano alla fine del Quattrocento. Ermolao Barbaro e il suo circolo», *Storia della cultura veneta*, τόμ. 3/I, Arnaldi, G. - Stocchi, M. Pastore (έπιμ.), *Dal primo Quattrocento al Concilio di Trento*, Βενετία 1980, 123-175.
- Branca, V., «L'umanesimo», στὸ *Storia di Venezia. Dalle origini alla caduta della Serenissima*, τόμ. IV, Tenenti, A.-Tucci, U. (έπιμ.), *Il Rinascimento. Politica e cultura*, Ρώμη 1996, 723-755.

- Bravo, García A., «Marcos Musuro y el Aristotelismo: a propósito del Escorialensis Φ II 6 (203)», *Estudios clásicos* 89 (1985), 291-297.
- Brown, H.F., *The Venetian Printing Press: An historical study based upon documents for the most part hitherto unpublished*, Λονδίνο 1891.
- Browning, P., «Homer in Byzantium», *Viator* 8 (1975), 15-33.
- Brunet, J.-C., *Manuel du libraire et de l'amateur des livres καὶ Supplément*, 14 τόμοι, Παρίσι, 1860-1880.
- Bühler, *Musaeus* = Bühler C. F., «Aldus Manutius and his First Edition of the Greek Musaeus», *La Bibliofilia* 52 (1950), 123-127.
- Bühler, *Aldus-Athenaeus* = Bühler, C. F., «Aldus Manutius and the Printing of Athenaeus», *Gutenberg Jahrbuch* (1955), 104-106.
- Cammelli, G., *Δημήτριος Χαλκοκονδύλης*, μτφρ. Δ. Ἀρβανιτάκης, Ἀναγεννησιακή Βιβλιοθήκη 1, Ἀθήνα, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας – Κότινος, 2004.
- Cammelli, G., *Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος*, μτφρ. Δ. Ἀρβανιτάκης, Ἀναγεννησιακή Βιβλιοθήκη 3, Ἀθήνα, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας – Κότινος, 2006.
- Cammelli, G., *Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς*, μτφρ. Δέσποινα Βλάμη, Ἀναγεννησιακή Βιβλιοθήκη 2, Ἀθήνα, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας – Κότινος, 2006.
- Campana, A., «Contributi alla biblioteca del Poliziano», στὸ *Il Poliziano e il suo tempo. Atti del IV Convegno internazionale di studi sul Rinascimento*, Firenze, Palazzo Strozzi, 23-26 settembre 1954, Φλωρεντία 1957, 173-229.
- Canart, P., «Scribes grecs de la Renaissance. Additions et corrections aux répertoires de Vogel-Gardthausen et de Partinélis», *Scriptorium* 17 (1963), 56-82.
- Canart, P., «Démétrius Damilas, alias le "librarius Florentinus"», *Rivista di studi bizantini e neoellenici* v. σ., 14-16 (1977-1979), 281-347.
- Canart, P., «Note sur l'écriture de Michel et Aristobule Apostolès et sur quelques manuscrits attribuables à ce dernier», Di Lello-Finuoli, *Esemplare*, 87-101.
- Caracciolo, *Fortunae* = Caracciolo, T., «De varietate fortunae», *Rerum Italicarum scriptores...*² 22, 1935 (79).

- Cataldi Palau, A., «Su alcuni Umanisti possessori di manoscritti greci», *Studi umanistici piceni* 14 (1994), 141-155.
- Cataldi-Palau A., *Asola* = Cataldi Palau A., *Gian Francesco d'Asola e la tipografia aldina. La vita, le edizioni, la biblioteca dell'Asolano*, Γένοβα 1998.
- Cataldi Palau, A., «La vita di Marco Musuro alla luce di documenti e manoscritti», *Italia Medioevale e Umanistica* 45 (2004), 295-369.
- Census = Incunabula in American Libraries. A third census of fifteenth-century books recorded in North American Collections*, Goff, F.R. (ἐπιμ.), Νέα Υόρκη, Kraus (ἐπανεκδ.), 1973.
- Chatzopoulou, V., «Zacharie Calliergis et Alde Manuce: éléments d'une étude à l'occasion de la découverte d'un nouveau manuscrit-modèle de l'édition aldine de Sophocle (a. 1502)», στὸ *The Legacy of Bernard de Montfaucon: Three Hundred Years of Studies on Greek Handwriting. Proceedings of the Seventh International Colloquium of Greek Palaeography (Madrid – Salamanca, 15-20 September 2008)*, Bravo, García A. – Pérez, Martín I. - Codoñer, Signes J. (ἐπιμ.), Τούρνοουτ, Brepols, 2010, 197-207.
- Cosenza, M., *Biographical and Bibliographical Dictionary of the Italian Humanists and of the World of Classical Scholarship in Italy, 1300-1800*, 6 τόμοι, Βοστόνη 1962-1965.
- Cranz, *Prefaces* = Cranz, F. E., «The Prefaces to the Greek Editions and Latin Translations of Alexander of Aphrodisias, 1450 to 1575», *Proceedings of the American Philosophical Society*, 102 (1958), 510-546.
- Danzi, M., *La biblioteca del cardinal Pietro Bembo*, Γενεύη, Droz, 2003.
- Davies, M., *Aldus Manutius. Printer and Publisher of Renaissance Venice*, Λονδίνο, The British Library, 1995.
- Della Torre, A., *Storia dell'Accademia Platonica di Firenze*, Φλωρεντία, 1902.
- Δετοράκης Θ., «Μανουήλ Σαβίου, πρωτοψάλτη Χάνδακος, Ἐπιτάφιος στὸν Ἀλέξιο Καλλιέργη», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), 34-42.
- Diller, A., «The Tradition of Stephanus Byzantius», *Transactions of the American Philological Association* 69 (1938), 333-348.

- Diller, A., «Demetrius Pepagomenus», *Byzantion* 48 (1978), 35-42.
- Dionisotti, *Gabrieli* = Dionisotti, C., «Gabrieli, Angelo», *DBI*, 8 (1966), 135.
DBI = Dizionario Biografico degli Italiani, Ρώμη, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, 1960.
- Donati, *Seconda* = Donati, L., «La seconda Accademia Aldina e una lettera ad Aldo Manuzio trascurata da bibliografi», *La Bibliofilia*, 53 (1951), 54-59.
- Dorez, L., «Lettres inédites de Jean Pic de la Mirandole», *Giornale storico della letteratura italiana* 25 (1895), 352-361.
- Essling, *Figures* = Masséna, V., Prince d'Essling, *Études sur l'art de la gravure sur bois à Venise. Les livres à figures vénitiens de la fin du XVème siècle et du commencement du XVIème*, 6 τόμοι, Φλωρεντία, L. Olschki/Παρίσι, H. Leclerc, 1907-1914.
- Ferrai, E., *L'ellenismo nello Studio di Padova. Orazione inaugurale de' corsi accademici dell'anno 1876-77 letta nell'Aula Magna dell'Università di Padova il 16 novembre 1876*, Πάντοβα 1876.
- Ferreri, *Scoli Planudea* = Ferreri, L., «Scoli umanistici all'Antologia Planudea. Un nuovo testimone della Biblioteca Nazionale di Napoli e la formazione del corpus di scoli confluiti nell'edizione wecheliana (1600)», *Medioevo e Rinascimento*, v. σ. 16 (2005), 81-114.
- Ferreri, *Musuro* = Ferreri, L., *L'Italia degli Umanisti, Marco Musuro*, Τούρνοορ, Brepols, 2014.
- Ferreri, *Théocrite* = Ferreri, L., *Le Théocrite de l'humaniste Marcus Musurus. Avec l'édition critique des Idylles XXIV-XXVI*, Τούρνοορ, Brepols, 2014.
- Firmin-Didot, *Alde* = Firmin-Didot, A., *Alde Manuce et l'hellénisme à Venise*, Παρίσι, Typographie d'A. Firmin-Didot, 1875.
- Fletcher, *Aldine* = Fletcher III, H. G., *New Aldine Studies. Documentary Essays on the Life and the Work of Aldus Manutius*, Σάν Φρανσίσκο 1988.
- Franceschini, *Montefeltro* = Franceschini, G., *I Montefeltro*, Βαπέζε, 1970.
- Francesco Barozzi, Descrizione dell'isola di Creta (Περιγραφή τῆς Κρήτης)*

- 1577/8. Εισαγωγή, έκδοση κειμένου, σχόλια και απόδοση στα ελληνικά
Στέφανος Κακλαμάνης, Ήρακλειο 2004.
- Fryde, E., *The Early Palaeologan Renaissance (1261-c. 1360)*, Λέιντεν/Βοστώνη/Κολονία, 2000.
- Fumagalli, G., *Lexicon typographicum Italiae. Dictionnaire géographique d'Italie pour servir à l'histoire de l'imprimerie dans ce pays*, 6 τόμοι, Φλωρεντία, L. Olschki 1905.
- Gaeta, Nunzio = Gaeta, F., *Un nunzio pontificio a Venezia nel Cinquecento*, Βενετία/Ρώμη, 1960.
- Gallavotti, Teocrito = Gallavotti, C., «Per l'edizione di Teocrito», *Bollettino del Comitato per la preparazione dell'Edizione Nazionale, dei Classici greci e latini*, v. σ. 1 (1945), 21-39.
- Ganchou, Thierry, «Dèmètrios Kydônès, les frères Chrysobergès et la Crète (1397-1401): de nouveaux documents», στο *Bisanzio, Venezia e il mondo franco-greco (XIII-XV secolo)*, *Colloquio internazionale nel centenario della nascita di Raymond-Joseph Loenertz*, Maltézou, Chryssa – Schreiner, Peter (έπιμ.), Βενετία 2002, 435-493.
- Ganchou, Thierry, «Iôannès Argyropoulos, Géôrgios Trapézountios et le patron crétois Géôrgios Maurikas», *Θησαυρίσματα* 38 (2008), 105-212.
- Garin, E., «Il carteggio di Giovanni Pico della Mirandola», *Rinascita* 5 (1942), 569-573.
- Geanakoplos, D. J., «Marcos Musuros. New Information on the Death of a Byzantine Humanist in Italy», στο Geanakoplos, D. J., *Interaction of the «Sibling» Byzantine and Western Cultures in the Middle Ages and Italian Renaissance (330-1600)*, Γέιλ/Νιού Χέιβεν/Λονδίνο, Yale University Press, 1976, 225-230.
- Γιαννακόπουλος, Έλληνες Λόγιοι = Γιαννακόπουλος, Κ. Ι., *Έλληνες Λόγιοι εις την Βενετίαν. Μελέται επί τής διαδόσεως τών ελληνικών γραμμάτων από του Βυζαντίου εις την δυτικην Ευρώπην*, Άθήναι 1965 [α' αγγλική έκδ. 1963].
- Georgopoulou, Maria, «Mapping Religious and Ethnic Identities in the Vene-

- tian Colonial Empire», *The Journal of Medieval and Early Modern Studies* 26 (1996), 467-496.
- Giunti = I Giunti, tipografi editori di Firenze. 1497-1570, Parte Prima. Annali inediti 1497-1570*, Decia, D. - Delfiol, R., (ἐπιμ.), Φλωρεντία, Giunti Barbèra, 1978.
- Graecogermania, Griechischstudien deutscher Humanisten. Die Editionstätigkeit der Griechen in der italienischen Renaissance (1469-1523)*, ἔκδοσις πρὸς κυκλοφόρησε μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ D. Harlfinger κ.ἄ., Wolfenbüttel, Hezzog August Bibliothek, 1989, πρὸς τιμὴν τοῦ Rudolf Pfeiffer.
- Greswell, W.P., *Memoirs of Angelus Politianus, Joannes Picus of Mirandola...*, Λονδίνο/Μάντσεστερ, 1805.
- Griechische Handschriften und Aldinen. Eine Ausstellung anlässlich der XV. Tagung der Mommsen Gesellschaft in der Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel*, hrsg. von D. Harlfinger et alii, Braunschweig 1978 (*Ausstellungskataloge der Herzog August Bibliothek*, 24).
- 16 Mai bis 29. Juni 1978* [Handschriften ausgewählt und beschrieben von D. Harlfinger], [Aldinen ausgewählt und erläutert von M. Sicherl], Braunschweig, Weisenhaus-Buchdruckerei, 1978.
- Gutenberg Jahrbuch*, Mainz (Verlag der Gutenberg-Gesellschaft) 1926-1987.
- GW = Kommission für Gesamtkatalog der Wiegendrucke (ἔκδ.): *Gesamtkatalog der Wiegendrucke*, 8 τόμοι, Λεῖψία 1910, ἐπανέκδ. 1968.
- H = Repertorium bibliographicum, in quo libri omnes ab arte typographica inventa usque ad annum MD. typis expressi ordine alphabetico vel simpliciter enumerantur vel accuratius recensentur*. Opera L. Hain, 6 τόμοι, Στουτγκάρδη, J. G. Cottae / Παρίσι, J. Renouard, 1826-1838.
- Harlfinger D., *Wasserzeichen griechischen Handschriften*, 2 τόμοι, Βερολίνο, N. Mielhe, 1974-1980.
- HC = Copinger, W.A., *Supplement to Hain's Repertorium Bibliographicum*, 2 τόμοι, Λονδίνο 1895-1902.
- HCR = Reichling, D., *Appendices ad Haini-Copingeri Repertorium Bibliograph-*

icum... Emendationes, 6 τόμοι, Μόναχο 1905-1911· Supplement, Μόναχο 1914.

Ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότητα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγέννησης (1469-1523), Κατάλογος ποὺ συντάχθηκε ἀπὸ τοὺς Μ. Μανούσακα - Κ. Στάικο, Ἀθήνα, Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, 1986.

Hilyard, B., «Girolamo Aleandro Editor of Plutarch's *Moralia*», *Bibliothèque d'Humanisme et Renaissance* 36 (1974), 517-531.

Hoffmann = Hoffmann, S. F. W., *Bibliographisches Lexicon der gesammten Literatur der Griechen*, 3 τόμοι, ἐπανέκδ. Ἄμστερνταμ, Adolf M. Hakkert, 1961.

Hofmann, G., «La biblioteca scientifica del monastero di San Francesco a Candia nel Medio Evo», *Orientalia Cristiana Periodica* 8 (1942), 317-360.

Homer's Ancient Readers: Greek Epic's Earliest Exegetes, Lamberton, R. - Keaney, J. J. (ἐκδ.), Πρίνστον, NJ, 1992.

Hunger, H., *Repertorium der griechischen Kopisten 800-1600*, Μέρος Α', «Handschriften aus Bibliotheken Grossbritanniens», τόμ. III/I c, Βιέννη, 1981, ἀρ. 112.

IGI = Indice generale degli incunaboli delle biblioteche d'Italia, Guarnaschelli, T. M. - Valenziani, E. (ἐκδ.), 6 τόμοι, Ρώμη, Istituto poligrafico e Zecca dello Stato, 1943-1981.

IMU = Italia Medioevale e Umanistica.

Irigoin, J., *Histoire du texte de Pindare*, Παρίσι, C. Klincksieck, 1952.

Irigoin, *L'édition princeps* = Irigoin, J., «L'édition princeps d'Athénée et ses sources», *Revue des Études Grecques* 80 (1967), 418-424.

Irigoin, *Pindare-Mousouros* = Irigoin, J. - Mondrain, B., «Marc Mousouros et Pindare», *ΦΙΛΟΦΡΟΝΗΜΑ*. Festschrift für Martin Sicherl zum 75. Geburtstag, Πάντερνμπορν, Ferdinand Schöningh, 1990, 253-262.

Κακλαμάνης, Στ., «Ἡ χαρτογράφηση τοῦ τόπου καὶ τῶν συνειδήσεων στὴν Κρήτη κατὰ τὴν περίοδο τῆς Βενετοκρατίας», στὸ *Candia / Creta / Κρήτη. Ὁ χῶρος καὶ ὁ χρόνος. 16ος-18ος αἰῶνας*, Ἀθήνα 2005, 11-58.

- Kibre, P., *The Library of Pico della Mirandola*, Νέα Υόρκη, 1936.
- King, Margaret L., *Venetian Humanism in an Age of Patrician Dominance*, Princeton University Press 1986, καί, έκτενέστερα, τὰ λήμματα στὸ *Dizionario biografico degli Italiani*, τόμ. 1, Ρώμη 1960.
- Κοκ. = Κόκκοντας, Γ., *Κατάλογος τῶν ἀρχετύπων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Μὲ ἔνταξιν τῶν ἀντιτύπων τοῦ Μουσείου Μπενάκη (= Τετράδια Ἐργασίας 5)*, Ἀθήνα, Κέντρο Νεοελληνικῶν Σπουδῶν, 1983.
- Kristeller, P. O., *La tradizione classica nel pensiero del Rinascimento*, traduzione di Fabrizio Onofri, Φλωρεντία 1965.
- Kristeller = Kristeller, P., *Die italienischen Buchdrucker- und Verlegerzeichen bis 1525*, Στρασβούργο, A. W. van Bekhoven, 1893, ἐπανέκδ. Νάαρντεν 1969.
- La Bibliofilia. Rivista di storia del libro e di bibliografia*, Φλωρεντία 1899-1987.
- Labowsky, L., «Manuscripts from Bessarion's Library found in Milan, Bessarion Studies I», *Mediaeval and Renaissance Studies* 5 (1961), 109-131.
- Labowsky, L., «Il cardinale Bessarione e gli inizi della Biblioteca Marciana», στὸ *Venezia e Oriente tra tardo Medioevo e Rinascimento*, A. Pertusi (ἐπιμ.), Φλωρεντία, Sansoni, 1966, 159-182.
- Labowsky, L., «Bessarione», *Dizionario Biografico degli Italiani*, τόμ. 9, Ρώμη, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, 1967, 686-696.
- Labowsky, L., *Bessarion's Library and the Biblioteca Marciana. Six Early Inventories*, Ρώμη, Edizioni di Storia e Letteratura, 1979.
- Lane, Frederic C., *Βενετία ἢ θαλασσοκράτειρα*, μτφρ. Κ. Κουρεμένος, ἐπιστημονικὴ ἐπιμέλεια Γ. Δ. Παγκράτης, Ἀθήνα 2007 [α' ἀγγλικὴ ἔκδ. 1973].
- Latte, *Hesychii = Hesychii Alexandrini Lexicon*, Latte, K. (ἐπιμ.), Hauniaem Ejnar Munksgaard editore, 1953.
- Λαοῦρδας, Β., «Μιχαὴλ Ἀποστόλη ἀνέκδοτα ἐπιγράμματα», *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, 20 (1950), 173-174.
- Lauro Quirini *umanista. Studi e testi...*, Branca, V., (ἔκδ.), Φλωρεντία 1977.
- Layton, *Add.* = Layton, Evro, «Greek Bibliography Additions and Corrections (c. 14171-1829)», *Θησαυρίσματα* 16 (1979) 89-[113].

- Layton, *Greek Book* = Layton, Evro, *The Sixteenth Century Greek Book in Italy. Printers and Publishers for the Greek World*, Library of the Hellenic Institute of Byzantine and Post-Byzantine Studies - No 16, Βενετία 1994.
- Legrand, É., *Cent-dix lettres grecques de François Filelfe publiées intégralement pour la première fois d'après le codex Trivulvianus 873*, Παρίσι, 1892.
- Lettres inédites de Michel Apostolis publiées d'après les manuscrits du Vatican avec des opuscules inédits du même auteur, une introduction et des notes*, Noiret, H. (έκδ.), Παρίσι 1889 (*Bibliothèque des Écoles françaises d'Athènes et de Rome*, 54).
- Lockwood, D. P., «De Rinucio Aretino Graecarum Litterarum Interprete», *Harvard Studies in Classical Philology* 24 (1913), 51-109.
- Lowry, M., «Two Great Venetian Libraries in the Age of Aldus Manutius», *Bulletin of the John Rylands University Library Manchester* 57, 1 (1974), 128-166.
- Lowry, M., «The “New Academy” of Aldus Manutius a Renaissance Dream», *Bulletin of the John Rylands University Library of Manchester* 58, 2 (1976), 378-420.
- Lowry, *Aldus* = Lowry, M., *The World of Aldus Manutius. Business and Scholarship in Renaissance Venice*, Ithaca, Νέα Υόρκη, Cornell University Press, 1979.
- Lowry, *Poetics* = Lowry, M., «Aristotle's Poetics and the Rise of Vernacular Literacy Theory», *Viator* 25 (1994), 411-425.
- Maier, *Politien* = Maier, Ida, *Ange Politien. La formation d'un poète (1469-1480)*, Γενεύη, Droz 1966.
- Maittaire, M., *Annales Typographici ab Artis Inventae Origine ad Annum MD-CLXIV*, 9 τόμοι, Άμστερνταμ/Λονδίνο 1719-1741, έπανέκδ. Γκράτς, Akademische Druck, 1965.
- Μαλτέζου Χρύσα Α., «Η Κρήτη στη διάρκεια τής περιόδου τής Βενετοκρατίας», στο *Κρήτη, ιστορία και πολιτισμός*, έπιστημονική έπιμέλεια Ν. Μ. Παναγιωτάκης, τόμ. 2, Ηράκλειο, 1988, 105-162.
- Manfredini, M., «Michele Apostolis scriba dalla sua corrispondenza», *Annali*

- della Facoltà di Lettere e Filosofia dell'Università di Napoli* 28 (1985-1986), 139-153.
- Manni, Teresa Rogledi, *La tipografia a Milano nel XV secolo*, Φλωρεντία 1980.
- Manuele Crisolora e il ritorno del greco in Occidente, Atti del Convegno internazionale, Napoli, 26-29 giugno 1997*, Maisano, R. - Rollo, A. (έπιμ.), Νεάπολη 2002.
- Μανουήλ Γρηγορόπουλος νοτάριος Χάνδακα 1506-1532. Διαθήκες - Απογραφές - Έκτιμήσεις*, Κακλαμάνης, Στ. - Λαμπάκης, Στ. (έκδ.), Ήράκλειο 2003.
- Μανούσκακας Μ. Ι., «Η άλληλογραφία τών Γρηγοροπούλων χρονολογουμένη (1493-1501)», *Έπετηρίς του Μεσαιωνικού Αρχείου τής Ακαδημίας Αθηνών* 6 (1956), 156-209.
- Μανούσκακας, Πατρινέλης, *Άλληλογρ.* = Μανούσκακας Μ. Ι. - Πατρινέλης Χ. Γ., «Η άλληλογραφία του Ίωάννου Γρηγοροπούλου μετά του Μ. Μουσούρου, Α. Αποστόλη, Ζ. Καλλιέργη και άλλων λογίων τής Αναγεννήσεως χρονολογουμένη (1494-1503)», *Έπετηρίς του Μεσαιωνικού Αρχείου τής Ακαδημίας Αθηνών*, 10 (1960), 163-201.
- Μανούσκακας Μ. Ι., «Βενετικά έγγραφα άναφερόμενα εις την έκκλησιαστικήν ιστορίαν τής Κρήτης του 14ου-16ου αιώνος (Πρωτοπαπάδες και Πρωτοψάλται Χάνδακος)», *Δελτίον τής Ιστορικής και Έθνολογικής Έταιρείας τής Ελλάδος* 15 (1961), 149-233.
- Manoussakas, *Mort* = Manoussakas, M. I., «La date de la mort de Marc Musurus», *Studi Veneziani* 12 (1970), 459-463.
- Manoussakas, M. I., «Sept lettres inédites (1492-1503) du recueil retrouvé de Jean Grégoropoulos», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), 7-39.
- Manoussakas, *Umanisti* = Manoussakas, M. I., *Gli umanisti greci collaboratori di Aldo a Venezia, 1494-1515, e l'ellenista bolognese Paolo Bombace...*, Μπολόνια, Lo Scarabeo, 1991.
- Manoussakas, M. I. - Staikos, C., *Venetiae quasi alterum Byzantium. Le Edizioni di Testi Greci da Aldo Manuzio e le prime tipografie Greche di Venezia*, Αθήνα 1993.
- Manuzio = *Aldo Manuzio Tipografo 1494-1515*, Κατάλογος, Bigliarri, L. - Dil-

- Ion-Bussi, A. - Savino, G. - Scapecchi, P. (ἐπιμ.), Biblioteca Nazionale Centrale - Biblioteca Medicea Laurenziana, Φλωρεντία, Octavo, Franco Cantini Editore, 1994.
- Marcotte, D., «La bibliothèque de Jean Calphurnius», *Humanistica Lovaniensia* 36 (1987), 184-211.
- Martínez Manzano, T., *Konstantinos Laskaris. Humanist. Philologe. Lehrer. Kopist*, Ἀμβουῶργο 1994 (*Meletemata*, 4).
- Martínez Manzano, T., *Constantino Láscaris. Semblanza de un humanista bizantino*, Μαδρίτη 1998 (*Nueva Roma*, 7).
- Mathieu, J. M., «Marc Mousouros et l'édition princeps de seize discours de Grégoire de Nazianze», στο *Phileuripidès. Mélanges offerts à François Jouan*, Auger, D. - Peigney, J. (ἐπιμ.), Παρίσι, Presses Universitaires de Paris Ouest, 2008, 657-670.
- Mercati, S. G., «Di Giovanni Simeonachis, protopapa di Candia», *Miscellanea Giovanni Mercati*, τόμ. 3, Βατικανό 1946 [Studi e Testi 123], 312-341.
- Miani, *Antinori* = Miani, Gemma, «Antinori Alessandro», *DBI*, 3 (1961).
- Mioni, E., *Catalogo di manoscritti greci esistenti nelle Biblioteche Italiane*, 2 τόμοι, Ρώμη 1964 (Indici e cataloghi, 20).
- Mioni, E., «La biblioteca greca di Marco Musuro», *Archivio Veneto*, σ. V, 93 (1971), 5-28.
- Mioni, E., «L'Anthologia Greca da Massimo Planude a Marco Musuro», *Scritti in onore di Carlo Diano*, Μπολόνια, Patron, 1975, 263-309.
- Mioni, E., «Bessarione scriba e alcuni suoi collaboratori», *Miscellanea Marciana di studi bessarionei (a coronamento del V Centenario della donazione nicena)*, Πάντοβα 1976 (*Medioevo e Umanesimo*, 24), 263-318.
- Mondrain, B., «Janus Lascaris copiste et ses livres», Prato, *Manoscritti greci*, I, 417-426.
- Monfasani, J., *George of Trebizond, a biography and a study of his Rhetoric and Logic*, Λέιντεν, 1976.
- Monfasani, J., *Byzantine Scholars in Renaissance Italy: Cardinal Bessarion and Other Emigrés*, Ἄλντερσοτ 1995 (*Collected Studies Series*, 485).
- MU = *Medioevo e Umanesimo*.

Müller, *Lascaris* = Müller, K. K., «Neue Mitteilungen über Janos Laskaris und die Mediceische Bibliothek», *Centrablatt für Bibliothekswesen* 1 (1884), 333-412.

Nardi, B., «Letteratura e cultura veneziana del Quattrocento», *La civiltà veneziana del Quattrocento*, Φλωρεντία 1957, 101-145.

Nolhac, P. de, «Les correspondants d'Alde Manuce. Matériaux nouveaux d'histoire littéraire (1483-1514)», *Studi e documenti di storia del diritto*, (a) 8 (1887), 247-299· (b) 9 (1888), 203-248· ἐπανεκδ. Τορίνο, Bottega di Erasmo, 1961.

Nousia, Fevronia, *Byzantine Textbooks of the Palaeologan Period*, Λονδίνο 1977.
Nouvelle Biographie Générale depuis les temps le plus reculés jusqu'à nos jours, 46 τόμοι, Παρίσι, Firmin-Didot Frères, 1852-1877.

OAME, I-II = Aldo Manuzio editore. *Dediche - prefazioni - note ai testi*, Orlandi, G. (ἐπιμ.), εισαγωγή Dionisotti, C., 2 τόμοι, Μιλάνο 1975.

Oleroff, A., «L'humaniste dominicain Jean Conon et le crétois Jean Grégoropoulos (À propos du ms lat. oct. 374 de la Staatsbibliothek de Berlin, actuellement à la Westdeutsche Bibliothek, Marbourg)», *Scriptorium* 4 (1950), 104-107.

Omont, H., *Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale. Ancien fonds grecs*, 4 τόμοι, Παρίσι, Alphonse Picard, 1886-1898.

Ongania, *Venetian = Early Venetian Printing Illustrated*, Ongania, Ferd (ἔκδ.), Βενετία, Ferd. Ongania/Λονδίνο, John C. Nimmo/Νέα Ὑόρκη, Charles Scribner's Sons/ Βενετία, 1895.

Osservazioni = Quaranta, Emanuela, «Osservazioni intorno ai caratteri greci di Aldo», *La Bibliofilia* 55 (1953), 122-130.

Pagliaroli, S., «Nuovi autografi di Marco Musuro», *Studi medievali e umanistici* 2 (2004), 356-363.

Pagliaroli, S., «L'Accademia Aldina», *Incontri triestini di filologia classica* 9 (2009-2010), 175-187.

Παναγιωτάκης, Ν. Μ., «Ἡ παιδεία κατὰ τὴ Βενετοκρατία», *Κρήτη, ἱστορία καὶ*

- πολιτισμός, επιστημονική επιμέλεια Ν. Μ. Παναγιωτάκης, τ. 2 [Ἡράκλειο], 1988, 161-195.
- Παναγιωτάκης, Ν. Μ., «The Italian Background of Early Cretan Literature», *Dumbarton Oaks Papers*, 49 (1995), 281-323.
- ΠΑΠ Ι = Παπαδόπουλος, Θ. Ι., Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία (1466 ci - 1800), Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 1984.
- Pastorello, E., *L'epistolario Manuziano. Inventario cronologico-analitico 1483-1597*, Βενετία/Ρώμη, Istituto per la Collaborazione Culturale, 1957.
- Pastorello, E., «Di Aldo Pio Mauzio. Testimonianze e Documenti», *La Bibliofilia* 67 (1965), 163-220.
- Πατρινέλης, Χ. Γ., «Ἑλληνες κωδικογράφοι τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως», *Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου* 8-9 (1958-1959), 63-124.
- Πατρινέλης, Χ. Γ., «Μάρκου Μουσούρου ἀνέκδοτος ἐπιστολή», *Ὁ βιβλιόφιλος* 16 (1962-1963), 3-7.
- Pertusi, A., «Le fonti greche del “De gestis, moribus et nobilitate civitatis Venetiarum” di Lorenzo de Monacis, cancelliere di Creta (1388-1428)», *Italia medievale e umanistica* 8 (1966), 161-211.
- Pertusi, A., «L'umanesimo greco dalla fine del secolo XIV agli inizi del secolo XVI», στὸ *Storia della cultura veneta*, τόμ. 3/Ι. Arnaldi, G. - Stocchi, M. Pastore (ἐπιμ.), *Dal primo Quattrocento al Concilio di Trento*, Βενετία 1980, 177-264.
- Πλουμίδη-Μαυροειδῆ, Φανή, «Ἐγγραφα ἀναφερόμενα στὶς ἔριδες τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας στὰ τέλη τοῦ ιε' αἰώνα», *Θησαυρίσματα* 8 (1971), 115-187.
- Pontani, A., «L'umanesimo greco a Venezia: Marco Musuro, Girolamo Aleanandro e l'Antologia Planudea», στὸ *I Greci a Venezia, Atti del Convegno Internazionale di studio (Venezia, 5-7 novembre 1998)*, Βενετία, Istituto Veneto di Scienze, Lettere e Arti, 2002, 381-466.
- Pontani, F. M., «Epigrammi inediti di Marco Musuro», *Archeologia Classica*, 25-26 (1973-1974), 575-584.
- Poppi, M., «Ricerche sulla vita e cultura del notaio e cronista Veneziano Lorenzo de Monacis, cancelliere cretese (ca. 1351-1428)», *Studi Veneziani* 9 (1967), 153-186.

Porro, *Vettori-Poetica* = Porro, A., «Pier Vettori editore di testi greci: la “Poetica” di Aristotele», *Italia Medioevale e Umanistica* 26 (1983), 307-360.

Proctor, *Greek* = Proctor, R., *The Printing of Greek in the Fifteenth Century*, Ὁξφόρδη, Oxford University Press, 1900.

Redigonda, *Zanobio* = Redigonda, A.-L., «Acciaiuoli Zanobi», *DBI*, 1 (1960), 93-94.

Renouard, *Annales* = Renouard, A. A., *Annales de l'imprimerie des Alde ou histoire des trois Manuce*, Παρίσι, Chez Jules Renouard, libraire, 1834³.

Reynolds, L. D. – Wilson, N. G., *Ἀντιγραφεῖς καὶ φιλόλογοι. Τὸ ἱστορικὸ τῆς παράδοσης τῶν κλασικῶν κειμένων*, μτφρ. Ν. Μ. Παναγιωτάκης, Ἀθήνα, MIET, 1989.

Rhodes = Rhodes, D. E., *Incunabula in Greece. A First Census*, Μόναχο, Kraus International Publications, 1980.

Rollo, A., «La grammatica greca di Urbano Bolzanio», στὸ *Umanisti bellunesi fra Quattro e Cinquecento. Atti del Convegno di Belluno (5 novembre 1999)*, Φλωρεντία, L. Olschki, 2001, 177-209.

Rosa, *Urbano* = Rosa, Lucia Gualdo, «Dalle Fosse, Urbano», *DBI*, 32 (1986).

Σάθας, Κ., *Νεοελληνικὴ φιλολογία. Βιογραφίαι τῶν ἐν τοῖς γράμμασι διαλαμψάντων Ἑλλήνων, ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνεγερσίας (1453-1821)*, Ἀθήνα 1968.

Saffrey, *Dominicain* = Saffrey, H. D., «Un humaniste dominicain, Jean Cuno de Nuremberg, précurseur d'Érasme à Bâle», *Bibliothèque d'Humanisme et Renaissance* 33 (1971), 19-62.

Scaglione, «grammaticus» = Scaglione, A., «The Humanist as Scholar and Politian's Conception of the “grammaticus”», *Studies in the Renaissance* 8 (1961), 49-70.

Schoell, M., *Histoire de la littérature grecque profane, depuis son origine jusqu'à la prise de Constantinople par les Turcs*, τόμ. 7, Παρίσι 1825, 334.

Scholderer, V., *Greek Printing Types 1465-1927: Facsimiles from an exhibition*

- of books illustrating the development of Greek printing shown in the British Museum 1927*, Λονδίνο 1927.
- Scholderer, *Printers* = Scholderer, V., «Printers and Readers in Italy in the Fifteenth Century», *Proceedings of the British Academy*, 35 (1949), 25-47.
- Scholderer, V., *Fifty Essays in Fifteenth and Sixteenth Century Bibliography*, Rhodes, D. E. (έκδ.), Άμστερνταμ 1966.
- Scholderer, *Venice* = Scholderer, V., «Printing at Venice to the End of 1481», στο Scholderer, V., *Fifty Essays...*, ό.π.
- Scholia vetera in Aristophanis Plutum* [= *Scholia in Aristophanem*, Pars. III, fasc. 4^a], Chantry, M. (έκδ.), Κρόνινγκεν, Egbert Forsten, 1994.
- Semper, H. - Schulze, F. - Barth, W., *Carpi: Ein Fürstensitz der Renaissance*, Δρέσδη 1882.
- Setton, Kenneth, *Τò βυζαντινò υπόβαθρο τής Ιταλικής Αναγέννησης*, μτφρ. Π. Π. Παναγιώτου, Άθήνα 1989.
- Short-title Catalogue of Books Printed in France and of French Books Printed in Other Countries from 1470 to 1600 now in the British Museum*, Λονδίνο, British Museum, 1924.
- Short-title Catalogue of Books Printed in Italy and of Italian Books Pined in Other Countries from 1465 to 1600 now in the British Museum*, Λονδίνο, British Museum, 1958.
- Sicherl, M., «Musuros-Handschriften», στο *Serta Turyniana. Studies in Greek Literature and Palaeography in Honor of Alexander Turyn*, Heller, J. L. - Newman, J. K. (έπιμ.), Σικάγο/Λονδίνο, University of Illinois Press, 1974, 564-608.
- Sicherl, *Euripides* = Sicherl, M., «Die Editio Princeps Aldina des Euripides und ihre Vorlagen», *Rheinisches Museum* 118 (1975), 205-225.
- Sicherl, *Musaios* = Sicherl, M., «Die Musaios-Ausgabe des Aldus Manutius und ihre lateinische Übersetzung», *Italia Medioevale e Umanistica* 19 (1976), 257-276.
- Sicherl, M., *Johannes Cuno. Ein Wegbereiter des Griechischen in Deutschland. Eine biographisch-kodikologische Studie*, Χαϊδελεβέργη, C. Winter, 1978.
- Sicherl, M., «Die Aldina der Griechischen Epistolographen (1499)», στο *Aldus*

- Manutius and Renaissance Culture, Essays in Memory of Franklin D. Murphy, Acts of an International Conference Venice and Florence, 14-17 June 1994*, Zeitberg, David S. - Gioffredi Superbi, Fiorella (έπιμ.), Φλωρεντία, L. Olschi, 1998.
- Speranzi, D., «Tra Creta e Firenze. Aristobulo Apostolis, Marco Musuro e il Ricardiano 77», *Segno e Testo* 4 (2006), 191-210.
- Speranzi, D., *Marco Musuro copista di codici greci nella Firenze Medicea*, Tesi di laurea in Paleografia greca, 2 τόμοι, Rel. M. J. Luzzatto, Università degli studi di Firenze, 2002-2003 [Biblioteca Medicea Laurenziana, segnatura 16.1.240 (ó δεύτερος τόμος περιέχει πίνακες)].
- Speranzi, D., «La scrittura di Marco Musuro. Problemi di variabilità sincronica e diacronica», στο *The Legacy of Bernard de Montfaucon: Three Hundred Years of Studies on Greek Handwriting. Proceedings of the Seventh International Colloquium of Greek Palaeography (Madrid – Salamanca, 15-20 September 2008)*, Bravo, García A. – Pérez, Martín I. - Codoñer, Signes J. (έπιμ.), Τούρνοουτ, Brepols, 2010, 187-196.
- Speranzi, D., *Marco Musuro. Libri e scrittura*, Ρώμη, Accademia Nazionale dei Lincei, 2013.
- Speranzi, D., «Il copista dell'Esichio (Marc. gr. 622)», στο *Storia della scrittura e altre storie*, Bianconi, D. (έπιμ.), Accademia Nazionale dei Lincei, Bollettino dei Classici, Supplementa, 29, Ρώμη 2014.
- Staikos, *Printing* = Staikos, K. Sp., «The printing shop of Nikolaos Vlastos and Zacharias Kallierges. 500 years from the establishment of the first Greek printing press», στο *Cento Anni di Bibliofilia. Atti del Convegno internazionale, Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze 22-24 aprile 1999*, Balsamo, L. - Bellettini, P. - Olschki, A. (έπιμ.), Φλωρεντία, L. Olschki, 2001, 277-298.
- Στάικος, *Σήματα* = Στάικος, Κ. Σπ., *Έκδοτικά τυπογραφικά σήματα βιβλίων του ελληνικού κόσμου (1494-1821)*, Άθήνα 2009.
- Stocchi, M. Pastore, «Scuola e cultura umanistica fra due secoli», στο *Storia della cultura veneta*, τόμ. 3/I, Arnaldi, G. - Stocchi, M. Pastore (έπιμ.), *Dal primo Quattrocento al Concilio di Trento*, Βενετία 1980, 93-121.
- Stornazolo, *Codices* = Stornazolo, C., *Codices Urbinae Graeci Bibliothecae Va-*

ticanae, Descripti Praeside Alfonso Cardinali Capecelatro, Archiepiscopo Capuano S.R.E. Bibliothecario, Ρώμη, Ex Typographeo Vaticano, 1895.

- Tessier, A., «La prefazione al Sofocle aldino: Triclinio, Andronico Callisto, Bessarione, in Letteratura e riflessione sulla letteratura nella cultura classica», στο *Atti del Convegno: Pisa, 7-9 giugno 1999*, Arrighetti, G.- Tulli, M. (έπιμ.) Πίτσα 2000, 345-366.
- Thiriet, F., «Candie, grande place marchande dans la première moitié du XVe siècle», *Κρητικά Χρονικά* 15-16 (1963), 338-352 [= *Études sur la Romanie greco-vénitienne*, IX].
- Thorndike, *Magical* = Thorndike, L., *A History of Magical and Experimental Science*, τόμ. 4, Νέα Ύόρκη 1934.
- Tselikas, A., «From Manuscript to Print», στο *Greek Letters: From Tablets to Pixels*, Macrakis, M. S. (έκδ.), Νιού Κάστλ, Oak Knoll Press, 1997, 83-92.
- Τσελίκας, Ρώσος = Αρχαιακό ύλικό τοῦ Ἀγαμέμνονα Τσελίκας, ἀνέκδοτο καὶ μὴ.
- Τσιρπανλῆς, Ζ. Ν., *Τὸ Κληροδότημα τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος γιὰ τοὺς φιλενωτικούς τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (1439-17ος αἰ.)*, Θεσσαλονίκη 1967.
- Τωμαδάκης, Β. Φρ., *Νεοελληνικαὶ Μεταφράσεις, Παραφράσεις καὶ Διασκευαὶ τῆς «Βατραχομουχίας»*, Ἀθήνα, 1973.
- UCLA = *A Catalogue of the Ahmanson-Murphy Aldine Collection at UCLA*, Barker, N. - Chew, Kathryn - Hobson, A. R. A. - Kaplan, Sue Abbe - Naiditch, P. G. - Russell, F. S. - Westbrook, B. D. - Wright-Atamian, Ellen (έπιμ.), Λὸς Ἄντζελες, University of California Press, 1989.
- Vaccaro = Vaccaro, Emerenziana, *Le Marche dei Tipografi ed Editori Italiani del Secolo XVI, nella Biblioteca Angelica di Roma*, Φλωρεντία L. Olschki, 1983.
- Vecce, C., «Aldo e l'invenzione dell'indice», στο *Aldus Manutius and Renaissance Culture, Essays in Memory of Franklin D. Murphy, Acts of an International Conference Venice and Florence, 14-17 June 1994*, Zeitberg, David S. - Gioffredi Superbi, Fiorella (έπιμ.), Φλωρεντία, L. Olschi, 1998.

Vogel, Marie, - Gardthausen, V., *Die griechischen Schreiber des Mittelalters und der Renaissance*, επανεκδ. Hildesheim (G. Olms) 1966.

Wilson, N. G., «The Book Trade in Venice ca. 1400-1515», στο *Venezia centro di mediazione tra Oriente e Occidente (secoli XV-XVI). Aspetti e problemi. Atti del II convegno internazionale di storia della civiltà veneziana (Venezia 3-6 ottobre 1973)*, Beck, H.-G. - Manoussakas, M. - Pertusi, A. (έπιμ.), Φλωρεντία, L. Olschki, 1977, 381-397.

Wilson, N. G., «On the Transmission of the Greek Lexica», *Greek, Roman and Byzantine Studies* 23 (1982), 369-375.

Wilson, N. G., *Από τὸ Βυζάντιο στὴν Ἀναγέννηση. Ἑλληνικὲς σπουδὲς κατὰ τὴν ἰταλικὴ Ἀναγέννηση*, μτφρ. Φωτεινὴ Πρεβεδοῦρου-Γεωργίνη, Ἀθήνα 1994.

Wilson, N. G., *Scholars of Byzantium*, Λονδίνο 1996².

Wilson, N. G., *Da Bisanzio all'Italia. Gli studi greci nell'Umanesimo italiano, edizione italiana rivista e aggiornata*, Ἀλεσσάντρια, Dell'Orso 2000.

Wittek, M., «Chronique», *Scriptorium* 7 (1953), 288-289.

Wittek, M., «Manuscripts et codicologie. 4. Pour une étude du scriptorium de Michel Apostolès et consorts», *Scriptorium* 7 (1953), 290-297.

Χάρτα, I = K. Σπ. Στάικος, *Χάρτα τῆς Ἑλληνικῆς Τυπογραφίας. Ἡ Ἐκδοτικὴ Δραστηριότητα τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ Συμβολὴ τους στὴν Πνευματικὴ Ἀναγέννηση τῆς Δύσης*, τόμος Α' / 15ος αἰώνας, Ἀθήνα 1989.

Young, D., «A Codicological Inventory of Theognis Manuscripts», *Scriptorium* 7 (1953), 36.

Zappella, Giuseppina, *Le Marche dei tipografi e degli editori italiani del Cinquecento. Repertorio di figure, simboli e soggetti e dei relativi motti*, Μιλάνο, Editrice Bibliografica, 1998.

Zorzi, Libreria = Zorzi, M., *La Libreria di San Marco. Libri, lettori, società nella Venezia dei Dogi*, Μιλάνο 1987.